

problem, ali pretpostavlja se da je problem slobode još više ontološki i dublji.

«Mislim da smo se malo udaljili od problema režije, ali istovremeno smo otvorili jedno zanimljivo pitanje – to je pitanje režije i slobode. Koja su ograničenja a koje slobode u režiji kada radite jedan film po svom metodu?»

Ne može se isključivo teoretski odgovoriti na ovo pitanje. Jer, ako se to pitanje odnosi na moju struku, onda je očigledno i sigurno da mi je ograničen dijapazon. To je nepotrebno reći. Zna se u kojoj zemlji radim, za koliko novaca, s kojim ciljem. Ali, očigledno postoji jedna stvar – da onaj koji organizuje ima jedan cilj, ili neki cilj želi da postigne ili da dokaže. Moj cilj je film, ali je svet postao takav da je malo takvih koji slede neke intelektualne ciljeve... Ima malo reditelja koji dozvoljavaju publici da slobodno bira i da odabira. Take reditelje ne volim gledati. O tome ne bih govorio, pošto je to malo duža priča. Da li je sve dozvoljeno ili ne? Naravno – ne. Ipak, ne određujem ja uvek, ali je, naravno, sve dozvoljeno onda ako reditelj može da prisili sebe i svoje drugove da lepo odsviraju, kao na pijaninu, neke misaone probleme. Samo jedno nije dozvoljeno: da se zbog jednog filma ubije čovek. Čovečanstvo ima samo jednu najveću vrednost – ljudski život. Kada mislim na ubistvo čoveka, onda se podrazumeva jedna niža kategorija agresivnosti. To je teror. Izuzev terora i ubistva, sve drugo je dozvoljeno. Želini da sugerisem mojim gledaocima, ako se radi o mom filmu, da traže i da nađu slobodan izbor.

«Koje su svu karakteristike potrebne da bi neko mogao da se bavi režijom, da ostvaruje tu kompleksnu umetnost?»

– Vi ste postavili idealno pitanje, ali ne postavljate pitanje kako treba napraviti stručnjaka koji može da napravi film. Danas se ne obraća velika pažnja na to kako jedan reditelj da pronade sebe. Ako jedan mladi reditelj traži sebe, to čini zato da bi imao uspeha. Tu je naglašeno ono da u svakom slučaju ima uspeha, da svim silama postigne uspeh. A škole koje stvaraju reditelje gube nešto što bi se moglo nazvati ciljem. Gube pravac, u stvari. Ali, naravno, to se da oprostiti u današnjem svetu, jer današnji svet i sam sebe traži. To je i tragično, jer može da se desi da inteligencija ili poluinteligencija stvori jedan takav stalež koji će upotrebiti svaki mogući način i sredstvo da pronade svoje mesto u manipulisanom svetu. Jer, režija za mene nije tehnika nego filozofija. Znači, reditelji i njegovim prijateljima – jer ja ne radim nikad sam nego sa saradnicima, a svoje saradnike nazivam prijateljima – dakle, za mene i za moje prijatelje to je filozofija. Kako napraviti takvu školu, a unutar nje postaviti jednu filozofiju? Znam da je to i društvenim okolnostima posredovan. Kad bi se to desilo u rimskom teatru, ja bih se platio da vaspitavam takvu samosvesnu generaciju reditelja. Kada bi postojali kao takvi, znam da bi izabrali veoma težak život, da ne bi mogli da zarade za hleb. Jer svet, naročito svet filma, ne podnosi takvu vrstu reditelja. Morale bi da postoje mnoge srećne okolnosti da bi neko, u takvoj konstellaciji, istinski uspeo. Naravno, to se prvenstveno odnosi na film, jer film, a i televizija, zahtevaju mnogo novaca. Zato je pozorište u lakšoj situaciji. U pozorištu može da se napravi nešto interesantno i pošteno s manje novaca.

«Vi upravo radite jednu predstavu s Katalin Ladik, koja je jedinstvena ličnost u našem scenskom životu, reko bih čak intermedijalni glumac; ona od poezije do scenske poezije traži svoj izraz, naročito u oblasti performansa. Postavljam monodramu Ota Tolnaja »Bajer aspirin«. Da li biste nešto rekli o saradnji reditelj-glumcu?»

– Ovo je neobičan slučaj u mom radu. Prvi put u životu radim s dva pesnika. Ni jednu jedinu reč, nijedan stih nisam izbacio iz te poeme. Ali, za to je bila potrebna dozvola pesnika, da izgovorimo svaku reč, da ostane svaki stih. Jer, najteže je ostaviti svaki stih. Dakle, to mi je prvi slučaj u životu da sam imao takav odnos poštovanja prema pesnicima kolegama. U ovom slučaju ne mogu ništa drugo nego da akceptujem taj odnos i saradnju dvoje pesnika. Pomažem da Ladikova to izrazi. To upravo znači da ona izražava i sebe. Na kraju krajeva, oni su duhovno srođni. Ja sebe smatram skoro prvim kritičarem čitave ove igre. Meni ostaje da analiziram tu pesmu, jer je to, u stvari, pesma u prozi. Ta analiza nije strukturalno-filosofska nego test-analiza. Tu ja pomažem i to je moja uloga. Ja sam to vrlo rado i sa zadovoljstvom prihvatio zbog prijateljstva s Ladikovom, ali je to i za mene zadatak vrlo neobičan, jer raditi samo s jednim glumcem, to je strahovito naporno. Skoro ništa od rekvizita ne upotrebljavamo. Znači, za ubedivanje imamo samo dva načina – samo Tolnajev tekst i pojavu Ladikove. Naravno, to je zadatak koji sam sâm primio, prijateljski zadatak. Ne poričem da je to i tehnički problem koji sam dobrovoljno prihvatio. Prijatelji su mi godinama govorili: »Ti, u stvari, ne znaš da napraviš film, ako nisi u pejažu, s kojima...« I, onda sam sebi postavio zadatak: s pet-šest glumaca u jednom studiju napravio sam poslednji film. Tako sam dobrovoljno sebi postavio zadatak. Verovatno da taj umetnički problem nije interesantan ako čovek ne može tehnički da reši stvar. Sama filozofija nije dovoljna. Jednostavno načelo u našem zanatu je: forma je bar toliko značajna kao i filozofija. Neki put pomislijam čak da je forma sama filozofija. Taj poslednji film se zove »Srce tiranina«.

«Kako će se zvati Vaš novi film, novi projekt na kojem radite?»

– Novi film, radiću novi film... Ali, još ne znam kako će se zvati. Možda će to biti film po Šekspiru...»

Razgovarao: Radoslav Lazic

beleška:

Mađarski režiser Mikloš Jančo (1921) gostovao je nedavno u Novom Sadu, gde je na sceni Ladik, pesnikinjom i dramskom glumicom. Scenograf ove neobične pozorišne produkcije Ujvideković (Novosadskog pozorišta) bio je poznati Banović Tamás, bliski Jančova saradnik u mnogim njihovim zajedničkim filmovima, a saradnik za scenski pokret Jovanović Nikolic.

Susret s Miklošem Jančom, danas jedinim od najznačajnijih stvaralača ne samo u mađarskom teatru, ali i u evropskom filmu, bio je osobit i zanimljiv i stoga što je Jančo reprezent jedne nove intermedijalne režije. On s uspehom režira na filmu, u pozorištu i na televiziji.

Filmovi Mikloša Janča danas najbolje svedoče o poetici mađarskog savremenog filma i prikazuju se s velikim uspehom od Hollywooda do Peking-a, od Melburna do Stockholma. Podsetimo se samo nekih naslova Jančovo kinoteke: *Bez nade* (Szerénylegények, 1965), *Elektra, ljubavi moje* (Szerelem, Elektra, 1974), *Zvezde i vojnici* (Csillagok, katonák, 1967), *Nebeske ovca* (Egy bárány, 1970), *Ovako sam se vratio* (Igy jöttem, 1964), *Tisine i krik* (Csend és kiáltás, 1968), *Crveni psalm* (1973) i dr.

Razgovor s Miklošem Jančom simultano je prevodila Katalin Ladik. Tema razgovora je bila ispunjena pitanjima o intermedijalnoj režiji (film, pozorište, televizija), ali su dodirnute i druge teme, kao i radu rediteljskog stvaranja, osvrt na Bitef i aktuelnu predstavu Ota Tolnaja »Bajer aspirin«.

UNIVERZALNO U POSEBNOM

(Razgovor s Evom Kušner, predsednikom Međunarodnog udruženja za uporednu književnost)

Profesor Eva Kušner (Eva Kushner) predaje uporednu i francusku književnost na Univerzitetu »Mc Gill« (Mc Gill University) u Montréalu, u Kanadi. Duže vreme bila je šef katedre za francusku književnost, ali poslednjih godina ne obavlja ovu funkciju. Posvetila se, kako kaže, nastavi i istraživačkom radu. Istovremeno, obavlja jednu drugu značajnu dužnost: predsednik je Međunarodnog udruženja za uporednu književnost, a na to mesto došla je posle višegodišnjeg uspešnog rada u ovoj organizaciji.

Autor je više značajnih radova, među kojima treba istaći njenu knjigu o Fransoa Morijaku i radove »Problemi dijaloga u renesansnoj književnosti«, »O Montenju«, »Poezija Kvebek« i druge. Član je Kanadske akademije nauka i umetnosti i, istovremeno, Evropske akademije nauka. Njeni radovi do sada nisu prevodeni na naše jezike.

Nedavno je Eva Kušner boravila u Jugoslaviji, gde je – u Beogradu, Skoplju i Ljubljani – održala predavanja i susreća se s jugoslovenskim komparativistima. Tom prilikom odgovorila je i na nekoliko pitanja za naš časopis.

– Kakvo je danas stanje uporedne književnosti kod vas u Kanadi i u svetu.

– Komparativna književnost u Kanadi je mlađa disciplina. Krajem šezdesetih godina osnovane su prve katedre za uporednu književnost i bilo ih je tada desetak. Sada je, kao što znate, ekspanzija univerziteta zaustavljena, pa se ne otvaraju ni novi komparativistički odseci. To, međutim, ne znači da se stvari ne kreću napred. U Kanadi je sada uporedna književnost disciplina drugog ili trećeg stepena studija, jer se smatra da student ne može da započne studije komparativne literature a da prethodno nije stekao bazu iz dve-tri nacionalne književnosti i odgovarajućih jezika. Kad je reč o jezicima, u Kanadi vlada uverenje da odredena nacionalna književnost mora da se proučava na originalnom jeziku, a ne u prevodu. Nastava, istina, može da se izvodi na jeziku univerziteta, ali čitanje, svakako, treba da bude u originalu.

– A kako je u ostalim zemljama?

– Za razliku od Kanade, čini mi se da se na većem broju univerziteta u SAD uporedna književnost predaje već na prvom stepenu studija, ali najčešće u sferi engleskog jezika. Znači da se mnogo više rade prevedeni tekstovi što znate menja suštinu komparativnog metoda. Uporedno proučavanje književnosti na originalnim jezicima prilično je teško, ali je bolje. Često imate grupu studenata koji ne govore iste jezike. U takvim uslovima proučavanje književnosti je prava borba. Znanje jezika, dakle, po mom mišljenju, osnovni je uslov komparativnog metoda.

– Kakve su, onda, stvarne mogućnosti uporednog proučavanja književnosti?

– Reči ču, najpre, nešto uopšteno o tome. Verujem da savremene pobude za uporednom književnošću nastaju iz potreba da se zamene zastarele studije. Recimo, u tradicionalnom obrazovanju grčko-rimska kultura opredeljuvala je obrazovanje mlađih. Sada se grčki i latinski predaju sve manje, a umesto ovih jezika i književnosti više se proučavaju civilizacija i istorija. Zato mislim da komparativista, koja je, uopšte rečeno, u svetu na visokom nivou, ima mogućnosti da, u izvesnom smislu, bude u centru savremenog humanizma. Jer, studije književnosti u poslednjih pedesetak godina mnogo su se promenile i obnovile, i mislim da se na svakom odseku nacionalne književnosti te promene osećaju, bilo u nastavi književne istorije, bilo u književnoj analizi. Izvesno je da se sada i na svakom manjem odseku nacionalne književnosti stiču opšta teorijska znanja. Tako nastavnici i studenti različitih nacionalnih književnosti mogu da razmenjuju iskustva i na izvesnom broju univerziteta to se i čini. No, to je samo jedna mogućnost. Mi u Međunarodnom udruženju nastojimo da afirmišemo i nešto drugo, a to je, mislim, suština discipline. Nastojimo da afirmišemo shvaćanje da su književni problemi od samog početka internacionalni. To nimalo ne oduzima značaj nacionalnim književnostima. One i dalje ostaju osnova opšte književnosti, ali, ako se vi bavite jednim, da kažem, malim problemom, to ne znači da je taj problem beznačajan. Makar on bio i mikro-problem, on se, ipak, uklapa u jedan širi sistem i ima, možda, na drugoj strani sveta neko ko radi na jednom drugom mikro-problemu, na nekom drugom jeziku, ali koji u književnom sistemu komunicira s onim što vi radite.

– Kaže se, ipak, da se uporedna književnost još nalazi u evropsko-američkim okvirima, s retkim izuzecima.

– Malopre sam govorila o književnom sistemu kojem, u suštini, pridaje sva književnost. A ako se sva literatura još nije uklaplja u taj sistem, kako bi to trebalo da bude, ne znači da za takvo nešto nema i pobuda i da nema ličnosti koje proširuju relacije između književnosti. Sada se dogada mnogo novog. Istina je da još preovladavaju relacije Istok-Zapad, u koje, pre svega, treba da se ubroje odnos evropsko-američke književnosti s književnostima Dalekog Istoka. U SAD postoji izvestan broj programa i revija posvećenih tim problemima. U tim relacijama do sada je preovladavalo evrocentrizam, ili, ako ništa drugo, Zapad je uživao izvesnu privilegiju. Sve doskora istraživanja su se kretala u smislu: taj i taj Evropljani i zemlje Dalekog istoka, ili: Vitmen i Japan. S pravom se pitamo zašto je to tako. Sada imamo, na primer, Afriku. U njoj je književno stvaralaštvo uskipelo, procvalo, a to može da se kaže i za nastavu književnosti, mada još ne postoji interafrička komparativistica kao disciplina. No, bez obzira na to, sigurno je već postoje pojedinačne studije. Udruženje za uporednu književnost ima, na ovom planu, najmanje jednu stvar da uradi. To je knjiga koja se već realizuje i koja će uskoro biti u štampi. Reč je o Komparativnoj studiji afričke književnosti na francuskom i engleskom jeziku. Istina, to ne iscrpljuje problem komparativne književnosti u Africi, jer treba da se uključe i ostali jezici, a pojedini afrički jezici još nisu ni stvorili književnost u smislu opšteg izraza. Ali, takve književnosti ipak postoje, kao što postoje i fragmentarne komparativne studije.

— **Znači li sve ovo da Udrženje sada deluje na više planova?**

— Udrženje je, sasvim sigurno, odsaj onoga što se radi na raznim svetskim univerzitetima. Postavlja se vrlo ozbiljno pitanje opštosti književnosti, postavlja se pitanje baze, to jest programa obrazovanja i nastave. Pokušalo se s jednim programom koji bi obuhvatio dela počevši od Dalekog istoka ili Afrike. Takav program trebalo je da se izvede na epu, žanru koji je, verovatno, najprikladniji za takvo nešto, jer je opšti, svetski. O tome će se još govoriti na sledećem kongresu komparatista u Njujorku. Mi, dakle, započinjemo taj program epopejom. A na kongresu u Innsbruku, održanom nedavno, uključili smo u naše programe i studije afričkog romana u svetu modernog svetskog romana. Tamo se o uporednoj književnosti zaista govorilo kao o svetskoj književnosti.

— **Po vašem mišljenju, da li je zaista moguće govoriti o književnosti kao o svetskoj književnosti, bez njihovih nacionalnih okvira?**

— Sve zavisi od studenata. Po meni, za osnovno obrazovanje nema ništa bolje od nacionalne književnosti, čiste nacionalne književnosti. Nju nipošto ne smemo da odbacimo. Ja mnogo verujem u univerzalno u posebnom. Mislim da ukus i smisao za kritiku ne može da se odvoji izvan obrazovanja na nivou nacionalne literature. Ali, ovo nas ne sprečava da sledeći korak proučavanja bude dovođenje u vezu pojedinih književnosti. Ne vidim nikakvu protivrečnost u tome. To potvrđuje i vaš jugoslovenski primer. Poznato mi je da vi u Jugoslaviji veoma negujete svetsku književnost, ne odbacujući nacionalne okvire nijedne literature. To su dve stvari koje se dopunjaju.

— **Koliko razmeni komparativnih istraživanja doprinoše časopisi i da li tih časopisa ima dovoljno?**

— Ima ih svuda. Poznajem dva veoma značajna u SAD, »Komparativna književnost« i »Komparativne studije književnosti«, što ne znači da nema i drugih. To su, pre svega, časopisi velikih univerziteta. U Kanadi nema »Kanadski časopis za komparativnu književnost«, osnovan pre deset godina, koji je, verujem, izdržao probu. Značajni komparativistički časopisi izlaze u SR Nemačkoj i Francuskoj, zatim u Mađarskoj, a među njih ubrajam i vaš »Filološki pregled«. U poslednje vreme dva rumunska vrlo su dobra, ali to su samo primjeri koje navodim nasumice.

— **Da li su ti časopisi otvoreni? Na primer, da li vaš kanadski časopis objavljuje članke evropskih autora?**

— Svakako. Istina, zbog administrativnih razloga i finansiranja, on je obavezan da godišnje objavi jedan određeni procenat radova kanadskih autora. Izvan toga on je potpuno otvoren za sve autore, bez obzira na njihovo poreklo. Verujem, manje — više, da je to slučaj sa svim ostalim časopisima.

— **Da se opet vratimo Udrženju. Kakvi su njegovi planovi?**

— »Uporedna istorija književnosti evropskih jezika« biće, svakako, glavni posao. Ona bi trebalo da olakša dijalog između istraživača i pedagogičara, ali da bi ispunila tu misiju, treba da obuhvati zaista sve evropske književnosti, što se u nastavi najčešće ne čini, jer jedan evropski profesor ne koristi se svim jezicima, pa ni njegov predavanja nisu evropska. Jedan tom pravilu posao. U planu je, zatim, »Priručnik književne teorije« i studija »Relativizacija između slovenskih književnosti«. To bi bili najznačajniji poslovi na račun navedeni one tekuće, uobičajene.

— **Kakva je saradnja između komparatista s Isoka i sa Zapada?**

— Izvanredna. Verujem da ne postoji nijedna organizacija u kojoj je ta saradnja tako dobra. Te je praksa koja se već ukorenila, ali, isto tako, i jeftin skup sličnih afiniteta, prijateljstva čak, a sve to doprinosi da se odgovarajuće deli, da ustrojstvo Udrženja bude zaista međunarodno, naročito kad su u pitanju rukovodeće funkcije i izbor Predsedništva.

— **Posle ovih »svetskih pitanja«, da se »odmorimo« malo u Kanadi.**

— **Kakvo je danas stanje u književnosti Kvebek-a, koja je nama, Jugoslovima, malo poznata?**

— Moglo bi se reći da je književnost Kvebeka u procvatu. Ona, kao što znate, postoji odavno, od kada i sam Kvebek, i razvija se sve brže, naročito u dvadesetom veku.

— **Kakvi su odnosi Kvebek-Francuska na nivou književnosti? Poznaju li Francuzi vašu literaturu?**

— I oni je poznaju fragmentarno. Pre petnaestak godina dobili smo »Gonkurovu nagradu«, koja je dodeljena jednom tipično kvebekanskom autoru, Režanu di Šarmu (Regent du Charme), koji piše kvebekanskim govorom. »Gonkurova nagrada« pripala je još jednom Kanadaninu iz Akademije Antoninu Majeu (Antonine Maillet), za delo koje je pisao u potpunosti narodnim francuskim jezikom. Dramaturg Mišel Trambley (Michel Trembley) takođe je poznat u Francuskoj, jer je imao dosta uspeha sa svojim komadom

»Svastike«, napisanim žualom, najpopularnijim kvebekanskim dijalektom francuskog. Od pesnika poznatiji su Sami Gardon (Say Gardon), Rina Lanier (Rina Lanier), objavljeni u popularnoj ediciji, i An Eber (Anne Hebert) i Alen Granbois (Alen Grabois) iz edicije »pesnici današnjice«. Francuzima je, takođe, poznat šansonjer Feliks Lekler (Felix Leclerc).

— **Da li je kvebekanska književnost više vezana za evropsku ili za američku?**

— Rekla bih da je više naklonjena američkoj, naročito u romanu. Latinskoamerička književnost takođe je poznata i dobro prihvaćena u Kvebeku.

— **Da li su slovenske književnosti poznate, priznate i izučavane u Kanadi?**

— Poznate su i mnogo se izučavaju. Ima veoma jakih odseka za slavističke studije, ali centar tih odseka najčešće je ruski jezik i književnost. Ostali slovenski jezici i književnosti izučavaju se zavisno od sklonosti i znanja pojedinih profesora. U principu, to treba da bude ili neki jak univerzitet, kao u Torontu, ili da podsticaj daje lokalna sklonost, kao u Manitobi.

— **Vi ste upućeni u probleme nastave i nauke o književnosti. Gde se one, po vašem mišljenju, nalaze danas, posle svih teorija i pristupa koji su se javili do sada?**

— Prvo što mi dolazi na um u vezi s ovim to je jedan izvanredni pluralizam. To je ono što je izvesno i vidljivo. Često se postavlja pitanje u vezi s istorijom književnosti. To ne znači da književna istorija nije više aktuelna. Naprotiv, ona se i danas mnogo praktikuje, iako se izučavanje književnosti sve više vezuje na tekstualnu analizu i unutrašnji pristup književnom tekstu. No, to je samo doprinelo da književni istoričari postanu oprezniji i pažljiviji u analizi. Mislim da od književne istorije može da se očekuje da bude još konstruktivnija u analizi teksta, obraćajući, pre svega, pažnju na samo delo. Sada se, u svetu, nastavi obično pristupu po sistemu sinhronije, ali to ne znači da su dijahrone studije književnosti mrtve. Naprotiv, i one su u vezi sa sinhronim studijama. Druga stvar je što se kroz uticaj ruskog formalizma — nove kritike ili semiotike, javio pokret usmeren na književne specifičnosti. Zato su sada i književne studije više usmerene na unutrašnji pristup književnom tekstu, ka njegovim slojevima i unutrašnjim odnosima. No, to se često čini kao da ostalo ne postoji, kao da imamo neku vrstu okamenjene književnosti, bez korena, koji potiču iz psiholoških, istorijskih ili ekonomskih okolnosti. U tom smislu čini mi se da je marksistička estetika iznijansiranjena. Marksizam sve više vodi računa o specifičnostima estetike književnog dela. On ne isključuje ono što je izvan teksta, to jest, on polazi od toga da je sve to momenat na koji treba da se obrati pažnja, a relacije između teksta i humanizma, koji on nosi u sebi, drugi su važan momenat. I kad govorim o pluralizmu, hoću da kažem: kako se jedni vezuju za ovaj pristup, drugi za onaj, a treći, opet, za neki drugi. Ja to zovem pluralizmom podsticaja.

— **Koja je vaša uža specijalnost u izučavanju književnosti?**

— To je dijalog u 16. veku.

— **Zašto baš to?**

— Pre desetak godina, na jednom od redovnih godišnjih kongresa, Međunarodno udruženje za francuske studije posvetilo je jedan radni dan problemu dijaloga. Od mene se tražilo da govorim o dijalogu u 16. veku. Istražujući, otkrila sam da je to jedan žanr, jedna jezička forma koju su veoma često koristili italijanski humanisti u 15. i dosta često, 16. veku, kada su im se pridružili i Francuzi. Tako sam se zbljžila s ovom temom. Dijaloga imamo dosta i u antici, tako da može da se govoriti o tri tradicije: Platonovoj, Ciceronovoj i Samozinoj. Osim toga, dijalog je jedan vrlo humanistički žanr. Svi najveći evropski humanisti bili su u neprekidnim razgovorima, dijalozima, kako u svakodnevnom životu, tako i u svom radu. Pitala sam se, kritički i estetički, zašto toliko dijaloga u tom vremenu. Odgovor je, čini mi se, u činjenici da su se ti ljudi mnogo bavili mišljenjima drugih. Postojala je prava razmena mišljenja i do istine se dolazilo na taj način.

— **Znači li to da u modernim vremenima preovladava monolog?**

— Problem je malo složeniji i ne može da se napravi takva podela. Moderno pokušava da steriliše sižee. To onda nije ni dijalog ni monolog, već je to samo tekst koji govor. Ipak, i takva narativnost usmerena je na neku vrstu dijaloga s čitaocima.

— **Da li ste zadovoljni aktivnošću jugoslovenskih komparatista?**

— Oni su veoma aktivni i njihovi radovi su odlični. Čini mi se da u tim radovima otkrivam dve dimenzije: usmerenost na nacionalnu književnost i njene relacije s drugima, a to je, kako sam već rekla, odlika dobrih komparativnih studija.

Razgovarao Novo Tomić

»polja« — časopis za kulturu, umetnost i društvena pitanja, novi sad, katolička porta 5/II, telefon (021) 28-765

uredjuju: milan dunderski, dragan čopić, simon grabovac, dragan koković, julijan tamaš, miroljub radojković, vicko arpad i jojan zivlak (glavni i odgovorni urednik), /tehnički i likovni urednici: cvetan dimovski/ članovi izdavačkog saveta: aleksandar forišković, petar janković, tatjana jašin, slađana kolundžić, veljimir, ljubica dotlić-petrović, vlasta stevanov (predsednik); radivoj šajtinac, julijan tamaš, nedeljko terzić i milan uzelac (delegati šire društvene zajednice); /gordana divjak-arok, darinka nikolić, vitomir sudarski, dragica eraković i jojan zivlak (delegati izdavača), /izdaje nišro dnevnik, ourur «redakcija dnevnik», novi sad, bulevard 23 oktobra 31. /direktor vitomir sudarski/ osnivač pokrajinska konferencija saveza socijalističke omladine vojvodine /časopis finansira SIZ kulture vojvodine/ rukopise slati na adresu: redakcija »polja«, novi sad, poštanski fah 190 /godišnja pretplata 240 dinara, za inostranstvo dvorstrukou/ žiro račun: 65700-603-6324 nišro dnevnik, ourur »redakcija dnevnik«, sa naznakom za »polja« /lektor zorica stojanović/ štampa dnevnik — novi sad, bulevard 23 oktobra 31 /na osnovu mišljenja pokrajinskog sekretarijata za nauku i kulturu broj 413-152/73 časopis je oslobođen poreza na promet proizvoda i usluga/ tiraž 2.000 primeraka.